

Verica Vinsent Kol

SMRT NA OLTARU MALTEŠKA MISTERIJA

PORTALIBRIS

Verica Vinsent Kol
SMRT NA OLTARU: MALTEŠKA MISTERIJA

Copyright © PortaLibris, 2017.

Sva prava zadržana uključujući pravo na reprodukciju
u bilo kom obliku u celosti ili delimično.

Mojoj hrabroj majci i mom istrajnom ocu

1.

MALTA, VALETA – Priča se da je, pre nego što je britanska vlada neke zazidala, čovek mogao da stigne sa jednog kraja Malte na drugi krećući se kroz podzemne tunele. Jedan takav lavirint, koji su otkrili ljudi koji su nešto kopali, je Hipogeum of Sal Saflini, gde su nađene kosti preko 33.000 ljudi žrtvovanih od strane paganskog neolitskog kulta. National Geographic iz avgusta 1940. godine, doneo je priču o nekoliko đaka koji su u Hipogeumu nestali bez traga. Službenica u britanskoj ambasadi, **gospođica Lois Džesap**, nagovorila je vodiča da joj dozvoli da istraži „pogrebnu komoru“, koja se nalazi nadomak poda, na poslednjem (trećem) nivou katakombi. On se nevoljno složio, i ona je počela da puzi kroz prolaz sve dok se nije zatekla u nekoj pećini, na ispustu iznad duboke provalije. Zapanjena, opazila je kolonu VISOKIH čovekolikih prilika, tela prekrivenih belom dlakom, oko 50 stopa niže, sa druge strane provalije. Osetivši njeno prisustvo, podigli su ruke u njenom pravcu, na šta je najednom u pećini počeo da duva jakvetar, a nešto veliko, „ljigavo i vlažno“ promaklo je pored nje, pre nego što se, uspaničena, brzo vratila nazad, gde joj je vodič uputio „značajan“ pogled. Ponovo je došla nakon što su 30 đaka i njihov učitelj(i) nestali prošavši kroz isti prolaz koji je ona istraživala, ali tom prilikom zatekla je drugog vodiča koji je poricao da neko kao taj prvi vodič uopšte radi tu. Ona je međutim čula priče da se, nakon što je poslednje dete prošlo kroz „pogrebnu komoru“, dogodilo „urušavanje“ i sve zatrpalo, a konopac koji ih je povezivao sa prostorijom je kasnije nađen „glatko presečen“. **Ožalošćene majke nekoliko dece klele su se da su više od nedelju dana nakon nestanka mogle da čuju plač i vrištanje koji „kao da su dopirali ispod zemlje“.**

Neki drugi izvori tvrde da postoji, ili je postojala, podzemna veza između Malte koja se proteže na stotine milja i ukršta se sa katakombama ispod vatikanskog brega u Rimu. Izvor: THE REALITY OF THE CAVERN WORLD, by Riley Crabb; Commander X; NATIONAL GEOGRAPHIC magazine, Aug. 1940.

Pomislih kako gubim vreme: još jedan sajt doslovce je ponavljao isti neartikulisani tekst nekog vrlog ljubitelja teorija zavere. Trebalo mi je nešto što bi mi, umesto senzacije, ponudilo informaciju.

Nekoliko kilometara južno od glavnog grada Malte, Valette, nalazi se gradić pod imenom Kasal Paula. Godine 1902. radnici koji su u njemu kopali cisternu za vodu bukvalno su propali u zemlju. Ono što su otkrili bio je niz pećina raspoređenih u tri nivoa, uklesanih u kamen ljudskom rukom. Ove višespratne katakombe postale su poznate pod imenom Hipogeum, što je latinski naziv za podzemnu strukturu.

Na trećem i – zvanično – najnižem nivou, nadomak poda nalaze se tzv. pogrebne komore. Velike su svega nekoliko kvadratnih stopa i uklesane tako nisko da čovek mora da se spusti na kolena da bi pogledao u njih. Već godinama se pronose glasovi da se jedna od komora zapravo ne završava tu, nego da vodi dublje, u neistražene pećine iza nje.

Ovo je bila verzija koju sam čuo prilikom prve posete Malti, pre petnaestak godina, kada sam, između ostalog, posetio i *Hipogeum*. S obzirom na to da nestala deca nisu bila nešto što bi čovek lako zabravio, bio sam siguran da tom prilikom niko to nije pomenuo. Reših da nastavim, poželevši da umesto telefona imam na raspolaganju normalan kompjuter. S vremena na vreme izjavio bih kako je sva ova nova tehnologija, vrlo očigledno, kreirana od strane ljudi sa malim rukama – implicitna aluzija se, naravno, podrazumevala – za sebi slične. Moja braća po pivu bi na to, obično, bacila pogled na ruke, svoje ili nečije tuđe, a ako bi se desilo da se u tom trenutku igraju telefonom pokušali bi da – neminovno se prisetivši druge moje povremene opaske, o tome kako nova tehnologija zahteva suptilan, ženstven dodir – malo modifikuju rad prstiju. Jedna vrlo lepa i relativno pametna žena sa kojom

sam se svojevremeno viđao, a koja je pre nego što se bogato udala bila na putu da završi psihologiju, imala je običaj da kaže kako su takvi komentari odraz takozvane pasivne agresivnosti. Za mene, koji sam celog svog života imao problema sa kroćenjem one obične, prilično aktivne agresivnosti, bilo je to samo obično, bezazleno podjebavanje.

TRAGEDIJA U MALTEŠKOM PODZEMNOM LAVIRINTU

Dok smo se, na našim biciklima, vraćali kući, prijatelji su nam ispričali kako je ostrvo ispresecano mrežom podzemnih tunela, od kojih su mnogi zapravo katakombe.

Do pre izvesnog broja godina čovek je mogao da stigne sa jednog kraja Malte na drugi krećući se ispod zemlje, ali svi pristupi tunelima zatvoreni su zbog tragedije.

Prilikom jednog izleta koji se može uporediti sa našim školskim ekskurzijama u svrhu proučavanja prirode, jedna grupa školske dece i njihovi učitelji spustili su se u podzemni lavirint, i nisu se vratili.

Majke su tvrdile da su nedeljama mogle da čuju plač i vrištanje kako dopiru ispod zemlje. Ali uprkos brojnim potragama, izgubljenoj deci i učiteljima nije bilo ni traga. Nakon nekoliko nedelja potraga je konačno obustavljena, pod pretpostavkom da su svi mrtvi.

Delovi ovih podzemnih mreža korišćeni su za smeštaj vojnih i mornaričkih zaliha. Mnoga od ostrvskih utvrđenja su zapravo samo poklopci na ulaze u podzemne lavirinte.

(National Geographic Magazine, Aug 1940.

„Wanders Awheel In Malta“)

Ni ovo nije bilo ništa novo, ali bio sam donekle zadovoljan time što sam konačno uspeo da se dokopam članka iz časopisa sa kojim sam svojevremeno sarađivao i čiji kvalitet nikada nije dovođen u pitanje. Pustih naočari da mi sa nosa padnu na grudi – nisu mogle dalje od svoje uzice – i reših da je vreme da ustanem. Bio sam budan još od četiri sata, što je, tokom poslednjih nekoliko godina, bilo za mene relativno normalno. Kada bi me oči zapekle i kada bih, usred dana, osetio kako postoje sve šanse da zaspim na nogama, tešio bih

se mišlju kako je taj višak vremena ukraden od Morfeja – tokom koga sam mogao da čitam, gledam filmove, ili se zabavljam mislima različitog stepena jalovosti – jedna od retkih prednosti starenja.

Razgrnuh draperije i otvorih prozor.

Bilo je tek osam ujutro, ali vrućina je već prijanjala za kožu poput tople, vlažne tkanine. More iza ograde od kovanog gvožđa, koja je delila promenadu duž Tauer rouda od kamenite obale, ličilo je na glatko, plavo staklo, a krošnje zimzelenog drveća kome nisam znao ime, raspoređenog u pravilnim razmacima duž pojasa crvenkaste zemlje između pločnika i kolovoza, bile su apsolutno mirne, kao nacrtane.

Nadajući se kompenzaciji u vidu mirisa mora, duboko udahnuh, ali vazduh je mirisao samo na vlagu i izduvne gasove vozila gusto nanizanih dole na ulici. Bilo je bolje da, dok ne budem morao da krenem, uživam u prijatno rashlađenom vazduhu hotelske sobe. Hotel je bio dobar; ne luksuzan, ali je sasvim zasluživao svoje četiri zvezdice. Klijent je bio fer kada su u pitanju troškovi.

Klijent: Obrad Gazivoda bio je interesantan čovek. Izgledao je kao jedan od onih tipova koji vode internacionalne kompanije i koje slikaju za časopise kao manekene za priče o uspehu, ali govorio je tiho i bio štedljiv na rečima. Naizgled u ranim četrdesetim, očigledno se bavio nekim sportom koji mu je telo održavao u dobroj formi, nosio je kvalitetno, dobro skrojeno odelo i italijanske cipele, i imao besprekorne manire. Gazivodina firma nije bila internacionalni konglomerat, ali on je bio njen jedini vlasnik. Bavila se izradom softvera i očigledno joj je dobro išlo, ako je bilo suditi po pretrazi interneta. Privatno raspitivanje, u krugovima koji su se bavili sličnim poslovima, otkrilo je da Gazivoda važi za pristojnog momka, koji gleda svoja posla i ne razmeće se uspehom.

Uključih televizor, da nađem kanal na kome sam mogao da proverim dolaske aviona na aerodrom u Lui i videh da Alinin let iz Londona treba da stigne po planu. Što je značilo da sam imao dovoljno vremena da se, pre nego što budem morao da krenem po nju, još malo pozabavim razmišljanjem o slučaju i pokušam da osmislim nekakvu strategiju.

Ponovo dohvatih svoj telefon, nađoh sliku mladića i pokušah da proniknem kroz njegov izraz lica. To mi je obično polazilo za rukom; radeći tolike godine kao profesionalni fotograf, mislio sam da sam

naučio da čitam otiske ljudi na papiru. Većina je, nesvesno, činila taj posao relativno lakim.

Neki nisu: lice na fotografiji nije mi govorilo mnogo. Na trenutak sam bio siguran da je problem upravo u tome što to *nije* fotka na foto papiru, no onda pomislih kako polako postajem čangrizavi starac, sklon tome da mrzi sve što se svetu desilo mimo njegovog fokusa interesovanja. Nisam nameravao da to dozvolim; tehnologija jeste, po meni, poprimala neke zastrašujuće aspekte ali je, ruku na srce, imala i dobre strane. Na kraju krajeva, šta bi bilo koji normalan privatni detektiv mogao da ima protiv toga da pristup svim tim silnim informacijama nosi u džepu? Kako bi tek moje slavne fiktivne kolege, recimo Filip Marlou ili Poaro, koristile prednosti interneta: da li je, na primer, u noći ubistva kišilo u brdima iznad Holivuda? Šta kaže Vikipedija o istoriji smaragda ukradenog iz sefa ambasade Indije? *Count your blessings*, što bi rekli Englezi, privatni detektive Andreje Avakumoviću – rekoh sebi.

Vratih se fotografiji. Gazivodin sin Stefan bio je lep momak. Ravan nos, lepo definisana vilica, visoko čelo podno kratke, tamne kose. Čak su i uši bile savršene. Oči su bile uske i tamne i gledale u kameru praznim pogledom; na fotografijama, tako su obično izgledale oči glupih ljudi, ili psihopata. Ali sudeći po rečima njegovog oca, mladić je bio sasvim normalan i prilično inteligentan. Stefanove usne bile su, možda, jedini indikator da na fotografiji nije voštana figura. Njihov izraz slao je poruku. O njegovoj superiornosti? O nekakvom tajnom znanju? Ili je, možda, u pitanju bilo samo malo cinizma, u verziji jednog osamnaestogodišnjaka.

Sklonih fotografiju sa ekrana i reših da ne pokušavam da projektujem. Svako je mogao da laže. *Sve* je moglo da laže. Ja nisam o momku znao ništa mimo onoga što mi je rekao Gazivoda: Stefan je početkom leta došao na Maltu, zemlju u kojoj je rođen i gde je živeo do svoje dvanaeste godine, gde je živela porodica njegove majke, a od kraja prošle godine – nakon što su mu se roditelji razveli – i majka sama. Spremao se da započne studije na malteškom univerzitetu. Nekoliko njegovih prijatelja iz gimnazije – dva momka i dve devojke – pristigla je pre tri nedelje, na njegov poziv, da tu provedu deo leta. A onda je, pre nedelju dana, jedan od mladića, Vuk Janković, nađen mrtav. Okolnosti su uzburkale javnost: telo je nađeno među ostacima neolitskog hrama poznatog pod imenom *Taršin templ*, jednog od bolje

očuvanih preistorijskih hramova razbacanih širom Malte i manjeg ostrva, Goza. Mladić je, nag, bio položen na kameni oltar, u grudi mu je bio zariven bodež, a na telu su, njegovom sopstvenom krvlju, bili iscrtani nekakvi simboli. To je bilo sve što je Gazivoda uspeo da sazna. Mada, imao je nejasan utisak da mu nisu rekli baš sve:

„Čovek sa kojim sam razgovarao i koga znam – ima sina Stefanovih godina, zajedno su trenirali fudbal – narednik je u malteškoj policiji. Imao sam utisak da hoće nečega da me poštedi”, rekao mi je.

Kada sam proverio elektronska izdanja malteških novina koje su izlazile na engleskom, bilo mi je jasno da javnosti nije ponuđeno ni toliko: nije bilo pomena oltara, bodeža, ni simbola. Pretpostavljao sam da je to bila logična posledica standardnog dogovora između medija i istražnih organa.

Povod za Gazivodinu odluku da nas angažuje bilo je to što je Stefan nestao dan pre nego što je telo otkriveno i što, uprkos intenzivnoj potrazi, nije pronađen. Nisam bio siguran zašto su mi odmah pale na pamet priče o malteškim tunelima, ali to je možda bilo donekle logično: u zemlji veličine Malte, sa njenih 316 kvadratnih kilometara, mora da je bilo teško kriti se duže vreme. A potraga za Stefanom je, činilo se, bila sasvim ozbiljna; kroz novinske članke počele su da projevavaju insinuacije: mladići su se, dan pre smrti jednog i nestanka drugog, navodno glasno svađali.

* * *

Preko glava turističkih radnika koji su na malom, modernom malteškom aerodromu mahali tablama sa imenima hotela i agencija, pokušah da opazim Alinu. I dalje nisam znao razlog njenog dvonedelnog boravka u Londonu, ali nisam hteo da je ispitujem. Devojka je imala pravo na sopstveni život i ja ni jednog trenutka nisam poželeo da o njemu znam više nego što bi mi to sama rekla; što je bilo relativno malo. Alina nije bila brbljiva. Ali znao sam da ima prijatelje širom sveta, različitih polova, raznih vrsta. Iz njenih ‘raznih života’, kako je to, ponekad, zvala.

Konačno je ugledah. Nosila je odeću neutralnih boja, kosa joj je bila skupljena u konjski rep i bila je nenašminkana, ali se ipak izdvajala iz gomile. Izgledala je kao mlada filmska ili pop zvezda koja je rešila da sebi dozvoli nekoliko dana odmora i misli da su naočari za

sunce i neupadljiva odeća dovoljna zaštita od paparaca. Podigoh ruku i za uzvrat dobih njen lepi osmeh. Ni mene, sa mojih 194 centimetra, nije bilo teško uočiti u gomili.

„Imaš neku ideju kako da počnemo?“, upita Alina čim se smestila na suvozačko sedište iznajmljenog pežoa.

Fotograf u meni na trenutak pomisli kako u tom širokom šortsu i beloj, pamučnoj košulji, Alina izgleda kao da je spremna za safari i kako bi dobro izgledala na sedištu nekog otvorenog džipa. Otkako sam se, prilikom istrage smrti mlade devojkice koja je želela da postane model, malo oprobao kao modni fotograf, povremeno bih uhvatio sebe kako u neki zamišljeni objektiv hvatam lepe žene i razmišljam o tome kako bih ih 'opalio'.

Oterah iz glave zamišljen ugao koji je uključivao Alinin profil, i njenu голу, seksi butkicu, i startovah automobil, u kome je bilo nepodnošljivo toplo.

* * *

Klima uređaj je brzo obavio posao i nakon nekoliko minuta vožnja je bila već sasvim prijatna. Pokušah da gledam na okolinu Alininim očima, očima nekoga ko dolazi na Maltu po prvi put. Palme i oleanderi duž puta izgledali su isto kao i uvek, isto kao što će izgledati u decembru, ili u martu. Godišnja doba na Malti razlikovala su se samo po kiši – od koje od juna do septembra obično ne bi pala ni kap, da bi tokom ostatka godine stizala u potpuno nepredvidivim intervalima i količinama – i temperaturi vazduha. I po garderobi lokalnog stanovništva. Nije bilo rastinja čije bi lišće opadalo u jesen niti zazelenelo u proleće, a turisti, u najvećem broju Englezi, često bi i zimi bili obučeni kao u sred leta, kao da je sam izbor destinacije stavljao temperaturu vazduha u drugi plan. Serijski turisti, zvao sam ih. Viđao sam ih po svim 'toplim' destinacijama, preplanule usred zime, tvrdoglavo bose na temperaturi ne višoj od desetak stepeni.

„Problem je u tome što mi ovde zvanično nemamo nikakvo pravo da sprovedimo bilo kakvu istragu“, rekoh, pokušavajući da, na kružnom toku, ne odaberem pogrešan put. Malta je bila puna kružnih tokova – neki su, činilo mi se, bili napravljeni samo kao ukras, razbacani širom ostrva kao velike saksije – i bilo je lako izgubiti se. Srećna okolnost bila je to što je, na prostoru te veličine – do najudaljenije tačke moglo se stići

za svega četrdesetak minuta umereno brze vožnje – ispravljanje greške bilo relativno lako. „Zato ćemo morati da nađemo neku pomoć lokalnog karaktera. Možda nekog kolegu privatnog detektiva? Gazivoda mi kaže da su to ovde uglavnom bivši bezbednjaci ili penzionisani policajci, koji su dosta dobro povezani. Mada, u zemlji ove veličine, bilo bi čudo da svi nisu nekako povezani. Zato me i čudi što nisu makli s mesta kada je nalaženje momka u pitanju. Neko mora nešto da zna.”

„Možda se vratio u Srbiju?”

„Pasoš mu je još ovde.”

„Otišao u neku drugu zemlju Šengen zone?”

„Malta jeste deo Šengena, ali da bi bilo gde krenuo morao bi da pokaže bar neku ličnu ispravu, ili pri ukrcavanju ili pri iskrcavanju. Gazivoda zna da još nije izvadio maltešku ličnu kartu.”

Gledajući kroz prozor, Alina je jedno vreme ćutala. „Što čini verovatnijim neke druge stvari”, reče konačno.

Ja nisam želeo da razmišljam u tom pravcu. Ne još.

„Kako predlažeš da počnemo?”, upita Alina.

„Prvo ćemo porazgovarati sa njegovom majkom i dedom. Onda sa društvom. Oni su još ovde. Onda tražimo detektiva, pomoću koga ćemo pokušati da saznamo malo više činjenica. Dalje...”

„Po sluhu i njuhu”, završi Alina svoju misao.

Ja se osmehnuh u sebi. To je već bio stari, oproban, i do sada prilično uspešan metod rada detektivske agencije *Grad*. Da me je neko ikada upitao šta je to što klijentu može da preporuči agenciju koja ne instalira alarmne uređaje, ne iznajmljuje nabildovane momke sa pištoljima i ima samo jedan automobil, možda bih mu rekao da Andrej Avakumović Kum i Alina Gajdabrus – pogotovo zajedno – imaju na raspolaganju najjače oružje u detektivskom arsenalu: poznavanje ljudske vrste.

2.

Gabrijela Bordž Or sedela je za stolom spuštenih ramena i zurila u svoju šolju čaja. Profesor Karl Bordž Or maltene poskoči u mestu kada ju je već sledećeg trenutka ostrim pokretom ruke poslala na pod, gde se, preletevši tepih da bi završila na pločicama, rasprsnula uz glasan, uznemirujući zvuk. Gabrijela briznu u plač.

Stojeći na vratima trpezarije, on duboko udahnu i dade znak Džozet, njihovoj služavki, da pokupi krhotine. Na jakom svjetlu koje je dopiralo kroz prozore trpezarije, Gabrijelino lice bilo je maltene neprijatno gledati. Još je bila u tankom jutarnjem ogrtaču, što je takođe izazivalo izvesnu nelagodu. Šta će Džozet pomisliti o ocu koji pije jutarnji čaj sa polugolom kćerkom?

Oseti istovremeno kako ga obuzima jedno drugo osećanje, ono kome nije smeo da dozvoli da uzme maha: gnev. U poslednje vreme, nahirupio bi u njega naglo i na trenutak mu oduzeo dah, ukopao ga u mestu, kao da ga želi mirnog pre nego što ga konačno natera da eksplodira. Bilo je to porazno; on nije bio takav čovek.

Profesor zatvori oči i pokuša da se smiri. Tiho uzdahnu, priđe stolu i sede preko puta kćerke.

Gabrijela je bila uplašena, što je mogao da razume. I on je bio zabrinut. Ali necivilizovano ponašanje nije moglo ništa da reši. Profesor sačeka da ona prestane sa jecanjem.

„*Albi*, znam da brineš. Ali u ovoj kući mi nemamo običaj da razbijamo posuđe i plašimo poslugu zato što smo zabrinuti”, reče blago.

Gabrijela obrisa obraze prstima. „Žao mi je, *pa*. Ali toliko sam... Ne mogu... Ovo je *strašno*, ova neizvesnost.” Oči su joj se ponovo punile suzama.

Profesor ponovo tiho uzdahnu. Morao je da bude miran, ako je hteo da smiri kćerku. Gabrijela je počela da pokazuje drastičan nedostatak kontrole. U redu, situacija je bila takva da se to moglo očekivati. Ali u toj meri? To je sasvim sigurno bila posledica godina provedenih u zemlji gde su vladala drugačija pravila ponašanja u društvu, gde ljudi nisu – na stranu svi negativni aspekti kolonizacije – imali priliku da se, poput malteške više klase, nauče kulturi ponašanja od Engleza. Doduše, Gabrijela je i pre odlaska na Balkan bila izuzetno osetljiva, ali ipak je znala šta su maniri i šta je samokontrola. On se pobrinuo da obe njegove kćeri to znaju.

Profesor pomisli kako bi trebalo da zagrli kćerku i utešno je potapše po leđima, ali to nije dolazilo u obzir dok je bila neobučena. Njegova divna Gabrijela. Jednom davno ona je bila lepo vaspitana mlada dama, koja je trebalo da postane najlepša baronica Di Pjetro Lunga u nekoliko vekova. Profesor oseti kako gnev vreba iz prikrajka i pokuša da uposli um verbalizovanjem misli: njegove želje u vezi sa

Gabrijelinim životnim izborima nisu bile pitanje snobizma i bolesne ambicioznosti, za šta su ga, znao je, neki neopravdano optuživali. Bilo je to jednostavno pitanje reda, u ovom neurednom svetu. Red je bio važan, a do njega se dolazilo pre svega kontrolom, prvo nad sobom, a onda i nad ljudima i stvarima oko sebe. On nasu sebi čaj iz porcelanskog čajnika, pažljivo dodade mleko iz malog bokala iz istog seta i uze gutljaj. Odluči da, ubuduće, malo koriguje smesu čajeva za jutro: možda malo više cejlonskog crnog na račun jakog asama? Detalji su bili važni, rutina i rituali bili su deo reda.

„*Hanini*, to što ti tako mučiš sebe neće nam pomoći da nađemo Stefana”, reče istim, nežnim tonom.

Gabrijela ga pogleda. Gledala ga je nekoliko trenutaka, onda ponovo briznu u plač.

Profesor reši da pusti da napad prođe. „*Hanini*, probaj da ne pre-judiciraš stvari”, reče ustajući. „Ja sam tu. Ti znaš da tata brine o svemu. Idi obuci se, ti ljudi koje je poslao tvoj bivši muž treba da stignu za petnaest minuta.”

* * *

Otrativši pogledom oca dok je, besprekorno uredan u svojim ispeglanim pantalonama i prugastoj košulji, sa držanjem kao u vojnika, odmicao prema vratima trpezarije, Gabrijela obrisa suze platnenom salvetom. *Pa* je bio u pravu. Od nje se očekivalo da se kontroliše, a ne da se ponaša kao heroina neke melodrame. Ali živci su joj bili ozbiljno načeti. Prvo razvod, sa svim što mu je prethodilo, zatim stres oko povratka i sad – ovo! Neko je, negde, imao nešto protiv nje, neko je na sve načine iskušavao njenu snagu. Neko joj nije dao ni da pošteno udahne pre nego što bi otpočeo sa novim napadom. Gabrijela pomisli na Obrada i kako bi on prokomentarisao takvo razmišljanje i oseti potrebu da glasno zarida. Ali to, naravno, nije dolazilo u obzir. *Missier* to ne bi lepo primio, to nije bilo ponašanje koje se toleriše u njegovoj kući, u njegovom svetu. U kome se ona ponovo nalazila.

Gabrijela obuhvati pogledom prostoriju oko sebe: stilski nameštaj, već dugo negovan pažljivim rukama posluge, ulja na zidovima – mahom slike starih jedrenjaka i pejzaže – izglancano srebro i druge kolekcije u antikvarnim vitrinama. Da, svet njenog oca bio je ponovo njen svet, i to je bio nobl svet, bez obzira na to što nisu bili plemstvo.

Nosili su prezime koje je značilo to da su potomci dve stare, časne porodice; prezime koje je vratila i koje su, ona i otac, ubeđivali i Stefana da uzme. Znala je da bi oca to strašno radovalo. Ali Stefan je, kao i obično, imao svoje mišljenje o manje-više svemu i nije ga bilo lako ubediti u neke stvari bez vrlo dobrih argumenata. Osim toga, Stefan je veoma voleo svog oca.

Stefan. Gabrijela ponovo oseti strah. Gde je? Kuda je mogao da ode? Ljudi iz policije su razgovarali sa njegovim prijateljima. Raspitali su se na polazištu feribota za Gozo i katamarana za Siciliju, u luci u Marsi, odakle su kretali trgovački brodovi, po hotelima, klubovima i kafeima. Ona i otac pozvali su sve ljude koje je Stefan znao, jednog po jednog. Gde je mogao da ode? I, što je bilo najvažnije – zašto? Njen sin nije ubio druga, kao što je počinjalo da se šuška. Ona je to vrlo dobro znala.

3.

Kuća je bila impozantni predstavnik tradicionalnog malteškog stila u arhitekturi; sagrađena od blokova lokalnog kamena meke žute boje, sa zatvorenim, izbočenim drvenim balkonom na spratu. Stajala je na uglu i dok smo pristizali uz ulicu opazih da, po dubini, zauzima dobrih pola bloka. Bila je relativno blizu našeg hotela, ali nakon dvadesetak minuta hoda kroz vlažnu vrelinu kasnog prepodneva pomisao na skok u more prelazila je u fizičku potrebu. Pomislih kako je bilo dobro što sam se ošišao skoro na nularicu; crni kačket nije bio tako dobra ideja.

„Nasleđeno bogatstvo?“, upita Alina, brišući čelo i ruke vlažnom maramicom.

Ja pritisnuh na zvono pored vrata obojenih – isto kao i balkon iznad nas i pred suncem zatvorene drvene žaluzine – u tamnocrveno. „Ne starije od jedne generacije, ako je verovati Gazivodi.“

„Čime se bavi njegov bivši tast?“

„Profesor međunarodnog prava na Univerzitetu. Doktorat sa Oksforda. Navodno je vrlo cenjen i van zemlje.“

Alina malo ustuknu kada su se vrata otvorila bez i najmanjeg zvuka. Punačka, tamnokosa, još relativno mlada žena u tamnoj haljini,

stajala je ispred drugog seta delimično otvorenih dvokrilnih vrata, zastakljenih lepo dizajniranim obojenim staklom. Iza njih, popločan hol završavao se dobrih pedesetak metara dalje još jednim dvokrilnim vratima, kroz koja je dopirala jaka dnevna svetlost.

„Muzej“, tiho reče Alina dok smo sledili ženu niz hol, praćeni otukacijama interesantno ukrašenog zidnog sata sa klatnom. „Nikada nisam zaista shvatala ljude koji nameštaju kuće za izložbu“, dodade, otvoreno osmatrajući prostor oko sebe.

„*Noblesse oblige*“, rekoh ja. Slagao sam se sa njenim komentarom. To što sam u prolazu uspeo da vidim jeste bilo vredno, i uglavnom lepo – tepih u proširenju podno stepeništa sa kamenom balustradom, koje se uspinjalo na sprat duž zida sa naše leve strane, bio je original persijanac pristojne starosti, da ne pominjem delikatne Luj XV stolice, vitrine, slike na zidovima i ostalo – ali sasvim sigurno nije doprinosilo atmosferi doma.

Žena – očigledno služavka – zaustavi se nadomak poslednjih vrata sa desne strane hodnika, i gestom nas pozva da uđemo. U pitanju je bila manja, neformalnija varijanta dnevne sobe – za razliku od salona koji sam, krajičkom oka, snimio u prolazu. Ali i u njoj su bili prisutni tragovi pretencioznosti ili, bar, vrlo tradicionalnog, nefleksibilnog ukusa. Bar su fotelje i česterfild sofa izgledali koliko-toliko udobno.

Profesor Bordž Or dočeka nas je na nogama. Bio je prilično visok i imao držanje koje je, uz blede lice aristokratskih crta i kratko ošišanu, sedu kosu dozivalo u misli sliku penzionisanog britanskog oficira. Nosio je besprekorno ispeglane sive pantalone, izglancane crne cipele i uštirkanu, plavo-belu prugastu košulju. On na trenutak sastavi prstima raskopčanu kragnu i ja pomislih kako mu nedostaje kravata; ta trenutna oprava očigledno je bila njegova ideja kućne garderobe, ako se očekuju posetioци koji mu nisu poznati. Dok smo se rukovali, njegove svetle, jasne oči koncentrisano su me posmatrale. Nisu ni najmanje promenile izraz pri pogledu na Alinu, što je bilo pomalo neobično kada su u pitanju muškarci, bez obzira na godine. Profesor je, očigledno, ozbiljno držao do samokontrole i bio u tome solidno izvežban.

Žena koja je, u međuvremenu, ustala iz fotelje smeštene ispred otvorenog francuskog prozora, kroz koji se video lepo negovan vrt sa popločanom stazom i kamenim bunarom, izgledala je, nasuprot

njemu, tako ranjivo da sam istog trenutka dobio nagon da je zagr-lim. Srednje visine, tamne kose očišane na mušku frizuru, sa punim, izvišenim obrvama iznad tamnih, pomalo iskošenih očiju sa detinjim podočnjacima, prćastog nosa i pomalo klempavih ušiju, izgledala je kao mali vilenjak. Sa izuzetkom tela: telo nije spadalo u tu priču.

Svestan da zurim u nju, vratih pogled na profesora i pročistih grlo. „Izvinjavam se ako ovo nije najzgodnije vreme. Ali što pre poč-nemo, to bolje.”

Bilo mi je jasno da moja reakcija nije prošla neprimećeno sa nje-gove strane. „Ovo je moja kćerka Gabrijela, Stefanova majka”, reče, sa tek приметnim naglaskom na poslednje dve reči. Ja osetih njenu ruku u svojoj. Bila je mekana i vrela, kao da njena vlasnica ima tempera-turu.

Nakon što se rukovala sa Alinom – i dalje, pri tome, gledajući u mene – što se, pomislih, moglo objasniti, recimo vrstom vaspitanja – Gabrijela se nasmeši slabašnim, pomalo izmučenim osmehom koji je, uprkos svakoj logici, dodavao njenoj privlačnosti. Pomislih kako se moj zaštitnički nagon – za koji su braća po pivu smatrala da će mi kad-tad doći glave – u nekoj psihosomatskoj alhemiji isprepleo sa željom. Bio sam siguran da je u pitanju čist atavizam; na svesnoj ravni nisam video razlog da volim bespomoćne žene. U današnje vreme, većina nije imala dovoljno opravdanja za bespomoćnost.

Profesorovi maniri bili su besprekorni. Dok smo čekali da slu-žavka donese kafu, pričao je o vremenu, pitao nas kako smo putovali, da li smo imali problema sa poljem niskog vazdušnog pritiska iznad Italije. Nismo? Da, moguće da je pogrešno čuo, da je polje bilo ne-što dalje prema severu. Njegov engleski bio je varijanta onoga što se obično naziva 'kraljičin engleski'. Ili, pre, varijanta u pokušaju: tipično malteško umekšavanje još je bilo prisutno u nekim rečima, dok je neke druge izgovarao sa takvom afektacijom da je mi je sve zvučalo kao neka Bi-bi-si komedija.

„Recite mi, šta gospodin Gazivoda misli da vi možete da uradite, a što naši sopstveni ljudi ne mogu?“, upita čim je služavka napustila prostoriju. Formalno oslovljavanje bivšeg zeta ležalo je na njegovim usnama prirodno, profesionalno prirodno: zet je već bio prošao tran-sformaciju iz porodičnog – u profesionalni fenomen. „Vi ne znate ze-mlju, ne znate ljude”, nastavi on. „Moram da priznam da ja tu ne vidim

neku logiku. Da li gospodin Gazivoda ne veruje u naše sposobnosti, ili u naše namere?"

Ja se automatski upitah kakvo mesto bi mogle da imaju namere u toj priči, no reših da pitanje ne potežem naglas; porodice su imale svoje momente. Mimo toga – bilo je logično.

„Mi se ovim poslom bavimo profesionalno. Motivi zašto nas neko angažuje su obično očigledni. A što se tiče naše korisnosti, i našeg eventualnog doprinosa, recimo da mi možemo da komuniciramo sa Stefanovim društvom iz Beograda bez prevodioca”, rekoh. „Ali vi ste, naravno, u pravu što se tiče poznavanja zemlje”, reših da dodam. „Ja je donekle poznajem, s obzirom na to da sam već dolazio ovde, ali to sigurno nije dovoljno. Zato smo računali na vašu pomoć. Konačno, cilj nam je zajednički, zar ne? Da nađemo vašeg unuka. Pretpostavljam da se vi oslanjate na policiju? Da li bi bilo moguće da porazgovaramo sa... ko god da je zadužen za potragu?”

Profesor je jedno vreme ćutao, malo nagnute glave, kao da promišlja odgovor studenta na postavljano pitanje. Pomislih kako mu moja diskretna žaoka u vezi Gazivodinog motiva da nas angažuje sasvim sigurno nije promakla. Čovek koji zna kako da se kontroliše, potvrdih, u sebi, raniji zaključak. Pomislih kako profesor pripada onom delu malteške populacije koja je, zahvaljujući dugom britanskom prisustvu na ostrvu, usvojila sistem vrednosti i manire društva te zemlje.

On konačno klimnu glavom. „Naravno. To je njihov posao. No, mislim da neće pristati da razgovaraju sa vama. Vi ovde, konačno, nemate nikakva ovlašćenja, vi njima ne možete da pomognete, i verovatno bi smatrali da samo ometate potragu.” On začuta na kratko, kao da razmišlja. „Ne bih hteo da pogrešno shvatite moj raniji komentar. Ja, naravno, razumem motive gospodina Gazivode, ali zaista ne znam kako da vam pomognem. Mogu samo da pokušam da porazgovaram...” Okrete se prema kćerki. „*Albi*, donesi mi, molim te, moj mobilni telefon. Mislim da sam ga ostavio u radnoj sobi.”

Gabrijela ustade bez reči. Donja polovina njenog tela, u ukrojenoj letnjoj haljini, bila je prirodni magnet, jači od moje sposobnosti da kontrolišem sopstvene oči. Setih se Gazivodinih šturih komentara na temu njihovog braka, izbegavanja da direktno odgovori na neka pitanja, uključujući ono o razlogu za razvod. Pomislih kako su, bar sa vizuelnog aspekta, njih dvoje bili vrlo interesantan, vrlo atraktivan

par. Pomislih kako ne bi bilo na odmet da njihovu priču znam malo detaljnije.

„Da li možete, u međuvremenu, da mi ispričate ono što ste do sada saznali?” upitah, vrativši pogled na profesora.

Ono što sam od njega čuo nije donelo neka nova saznanja. Stefanovo društvo iz gimnazije – njih četvoro – došlo je na Maltu, gde se Stefan nalazio od završetka školske godine, na njegov poziv. Želeo je da deo tog poslednjeg leta, pre nego što počne studije tu na Malti, provede sa njima. Smestili su ih u iznajmljeni stan, takođe u Slimi. Slima je bila živo mesto, na obali, uvek puno turista, a nastavljala se na Sent Džulijans – stecište mladih i najbolje mesto za provod. Profesor je znao da deca iz Srbije nemaju para za bacanje, a taksi je vrlo skup – objasnio je. Stefan je bio sa njima maltene po ceo dan, tako da ga nije mnogo viđao, uglavnom bi otišao kasno ujutru i došao *rano* ujutru – ovde se malo nasmešio, kao da, diskretno, uživa u svojoj duhovitosti. Isto se desilo i tog dana, osim što se te noći nije vratio. Gabrijela je nazvala stan, rekli su joj da se ni drugi mladić, Vuk, nije vratio. Bili su zabrinuti. Naravno. Onda je Vuk nađen. Našli su ga ljudi koji održavaju lokalitet pre nego što su ga, tog jutra, otvorili za posete.

„Da li su prethodne večeri svi oni bili zajedno?”, upita Alina.

Bordž Or je pogleda kao da je iznenađen njenom sposobnošću da govori. Ja sam bio iznenađen savršenstvom njenog izgovora i dikcijom. *To* je bio 'kraljičin engleski' a ne profesorovi nasilno razvučeni samoglasnici. Pomislih kako, s obzirom na asortiman Alininih tale-nata, to ne bi trebalo da me čudi.

„Ne, nisu. Trebalo je da se nađu, ali Vuk i Stefan se nisu pojavili. Ali bilo bi najbolje da porazgovarate sa njima”, upade Gabrijela, koja se vraćala sa mobilnim telefonom u rukama.

„Izvinite me na trenutak”, reče profesor, oprezno bockajući u telefon. Usledio je kratak razgovor na malteškom, tokom koga sam razabrao samo reči Stefan i *investigatur privat*. Profesor je onda slušao, nekoliko puta ponovio reč *iva*, i okončao razgovor sa *graci*. Da, i hvala – preveo sam u sebi reči koje sam znao od ranije.

Profesor odloži telefon i ponovo, na trenutak, prikupi okovratnik košulje. „Kao što sam i mislio”, reče. „Neautorizovanim licima ne mogu se otkrivati detalji istrage. Stvarno ne vidim kako bi to mogli

da zaobiđemo. Daj im adresu i telefone Stefanovih drugova”, dodade, obraćajući se kćerki.

Ona ponovo poslušno ustade.

„Da li bismo mogli da pogledamo Stefanovu sobu, kad smo već tu?”, upitah, na šta Gabrijela pogleda oca, kao da traži njegovo mišljenje. Pade mi na pamet običaj sa američkog juga da kćerke oca zovu *big daddy*, obznajući tako njegov autoritet. Sudeći po njenom ponašanju, Gabrijela je bila kćerka iz te priče. Ili je bila takva prema svim muškarcima? Ako je trebalo da sudim po Gazivodi – kulturnom, artikulisanom Gazivodi – on nije bio muškarac kome je potrebna takva žena. No, kao i uvek, bilo je mudro ostaviti prostor za iznenađenja.

Profesor nije izgledao najsrećniji – puštati neznance u svoj privatni prostor za njega je sasvim sigurno bilo maltene bolno – ali klimu glavom.

* * *

Stefanova soba bila je, uprkos nameštaju koji je pre izgledao kao odraz ukusa neke starije gospođe, soba tinejdžera. Na policama je bilo dosta knjiga, ali veći deo zauzimale su gomile stripova. Najinteresantniji su mi bili zidovi, puni fotografija i crteža, raznih veličina, neuramljenih, okačenih uglavnom uz pomoć selotejpa. Ja radoznalo priđoh da pogledam iz blizine seriju koje su činile četiri fotografije u nizu, sa istim motivom: lepom, crnokosom devojkom. Na jednoj je bila u kupaćem kostimu, na plaži, zavaljena na laktove, sa velikim naočarima za sunce i ispruženim jezikom; na drugoj, slikana s leđa, kako skida majicu preko glave; portret, sa rukom mazno položenom na vrat i teatralno zavodničkim izrazom; njena zadnjica, lepo izložena zahvaljujući minijaturnom bikiniju, dok se savija da zakopča sandalu. Kompozicija fotografija bila je vrlo dobra. Stefan je imao dobro oko. Sudeći po crtežima prikačenim nešto niže, a očigledno nastalim na osnovu fotografija – imao je i dobru ruku.

„Mogu li da na trenutak upotrebim vaše kupatilo?”, upita Alina, koja je pre toga pokušala da uključi Stefanov kompjuter i odustala kada je videla da je zaštićen lozinkom. Ja sam, naravno, znao da je u pitanju standardni manevar: Alina je želela da malo razgleda naokolo.

Nakon što ju je ispratila u hodnik da joj objasni gde da nađe prvo kupatilo, Stefanova majka mi priđe. Gledajući i sama u izložbu na